So 2 - Thang 2.2004

CIECER

GIAO DUC QUOC TE

TÖ LIEU THAM KHAO

VIEN NGHIEN CÖU GIAO DUC – ÑAI HOC SÖ PHAM THANH PHO HO CHÍ MINH
115 Hai Ba Tröng, Quan I - TPHCM, ÑT: 8355100 - Fax: 8393883, Email: ciecer@hcm.vnn.vn

LÔI NOI ÑAU

Ñe giup cac nha nghien cöu va quan ly giao duc, cac nha giao, sinh vien ñai hoc sö pham co them thong tin ve tình hình phat trien giao duc hien nay ô cac nöôc tren the giôi, ben canh "Ban tin giao duc" (ra moi thang 2 ky), bat ñau tö thang 1/2002, Vien Nghien cöu Giao duc to chöc bien soan them ban tin ***Tö lieu tham khao "Giao duc quoc te"*** *bao gom mot so bai viet ve cac van ñe quan trong va co tính thôi sö ñang ñat ra cho giao duc ô cac nöôc, ñöôc trình bay döôi dang nhöng bai tong thuat, löôc thuat hay dòch tö nguyen tac.*

Trung tam Nghien cöu & Giao löu Van hoa Giao duc Quoc te *thuoc Vien NCGD la ñôn vò ñöôc giao thöc hien ban tin nay. Chung toi mong nhan ñöôc sö cong tac va y kien ñong gop cua ban ñoc ñe khong ngöng nang cao chat löông cua ban tin.*

1. Phat trien giao duc toan dien: tö thöc tien ñen ly thuyet
2. Ñao tao giao vien cho sö cong bang xa hoi va ña dang ve van hoa
3. Allan Luke: Kien truc sö cua qua trình cai cach giao duc ô Uc

PHAT TRIEN GIAO DUC TOAN DIEN: TÖ THÖC TIEN ÑEN LÍ THUYET

(Kinh nghiem ô Hoa Ky)

"Mot quoc gia khong ñöa ra mot nen giao duc thoa ñang cho con em mình töc la ña cam chac sö tö huy hoai"

Alfred W. Munzert

Giôi han khai niem

"Giao duc toan dien" la mot khai niem ña ñöôc sö dung rong rai tö lau va tuy theo ñoi töông va muc tieu höông ñen ma no co the mang nhöng noi dung va y nghóa khac nhau. Töu trung, khi ñe cap ñen khai niem nay, ngöôi ta thöông chu y ñen phöông dien loai hình noi dung giao duc va nhan manh ñen sö can thiet cua viec phai giao duc con ngöôi ô tat ca cac lanh vöc, khía canh khac nhau, tö tri thöc chuyen mon cho ñen ñao ñöc, nhan cach, the chat, kó nang nghiep vu va y thöc tham my... Quan niem giao duc nay chong lai viec qua chu trong ñen viec öu tien phat trien mot mat nao du mat ño co tam quan trong lôn lao ñen ñau. Xet theo quan ñiem triet hoc, quan niem giao duc nay cho rang con ngöôi la mot "thöc the toan dien" khong the chia cat ra thanh töng lanh vöc biet lap vôi nhau, va mot nen giao duc co gia trò nhan van sau sac phai la mot nen giao duc lay "con ngöôi toan dien" lam ñoi töông va muc tieu hang ñau.

Trong cac thap nien 50, 60 va 70 ô phöông Tay, ñac biet la ô Hoa Ky, nhieu nha tam lí hoc va giao duc hoc ña ñe cao quan niem nay ma ho goi la "giao duc nhan van (humanistic education) hoac "giao duc hôp löu" (confluent education, theo cach dung cua Geogre Asaac Brown). Trong tac pham "The Live classroom", G. I. Brown ña trình bay quan niem giao duc nay mot cach thöc ñôn gian: "Con ngöôi co tam trí, nhan thöc. Va con ngöôi cung co cam xuc, cam giac. Neu tach biet hai lanh vöc nay thì ñieu ño cung co nghóa la phu nhan mot thöc tai toan dien von la ban chat cua con ngöôi. Tích hôp hai lanh vöc nay lai se giup cho con ngöôi thöc hien ñöôc ban chat toan dien ño'. (The live classroom, tr.108).

Ve mat lí thuyet, triet lí giao duc co tính chat "chu toan" noi tren the hien mot chan lí rat ñôn gian ve con ngöôi noi chung, va cung tren phöông dien lí thuyet, ñay la mot thö triet lí rat ñep ve mat hình thöc, lí töông, song khi van dung vao trong thöc te giao duc no lai to ra bat cap, kho ñat ñöôc hieu qua nhö mong muon. No the hien öôc muon tot ñep cua nha giao duc nhieu hôn la cac ñieu kien can thiet ñe co the ap dung

thanh cong vao trong thöc te. Ngay ca ve phöông dien khoa hoc, quan niem giao duc nang ve tính nhan van nay cung chöa ñöa ra ñöôc mot cô sô khoa hoc that vöng chac ñe lam tien ñe cho viec xay döng mot he thong cac phöông phap giao duc toan dien va co hieu qua.

Tö thong minh trí tue ñen thong minh cam xuc

Bat chap nhöng öôc muon tot ñep cua cac nha giao duc theo tröông phai "nhan van" va "hôp löu" nay, ô nhieu nöôc tren the giôi, ke ca nhöng nöôc phat trien va ñang phat trien, thöc tien giao duc trong vai thap nien vöa qua, ñac biet la trong thôi gian gan ñay, lai phat trien theo mot chieu höông "phien dien": thay vì chu trong ñen viec xay döng va phat trien con ngöôi mot cach toan dien, nen giao duc ô ña so cac nöôc lai qua tap trung vao yeu to "tri thöc". "Nhan thöc" (bang lí trí) la mot yeu to tuy co tam quan trong lôn lao nhöng khong phai la tat ca ban the cua con ngöôi va sö qua chu trong ñen yeu to nay trong lanh vöc giao duc se ñem lai nhieu hau qua khong hay. Tröông hôp Hoa Ky nhö se trình bay sau ñay la mot dan chöng.

Theo Alfred W.Munzert, nen giao duc Hoa Ky la mot trong nhöng nen giao duc tieu bieu nhat cho sö phat trien qua möc ve nhöng ñac tröng va öu the cua ban cau nao trai la nôi ma theo cac nha than kinh hoc, co chöc nang cua mot trung tam ñieu khien cac hoat ñong trí tue nhö ghi nhô, ngon ngö, lí luan, tính toan, sap xep, phan loai, phan tích va cac thao tac tö duy hoi qui khac. Mac du khong ñöôc phat bieu mot cach chính thöc, cac chöc nang nay bao gom moi kó nang va kha nang ñöôc coi la can thiet nhat ñe thanh cong trong hoc ñöông.

Trong khi ño, ban cau nao phai lai la trung tam kiem soat cac chöc nang than kinh bao gom tröc giac, ngoai cam, thai ño, cam xuc, cac lien he ve thò giac va khong gian, cac cam nhan ve am nhac, nhòp ñieu, vu ñieu... Neu cac chöc nang cua nao trai co ñac ñiem la tuan tö va he thong thì cac chöc nang cua nao phai lai co ñac ñiem la ngau höng va tan man. Trong khi nao trai co the ghep cac manh rôi rac thanh mot tong the co to chöc thì nao phai lai co thien höông nhìn thay cai tong the tröôc roi sau ño môi ñi ñen töng phan nho.

Theo quan niem chu toan thì hai ban cau nao can phai hoat ñong can bang va cung phoi hôp vôi nhau ñe con ngöôi ñöôc phat trien toan dien. Nhöng trong thöc te, mot nen giao duc thien ve nao trai luon co öu the phat trien manh me va ñieu nay ña tac ñong tieu cöc ñen mot bo phan khong nho nhöng ngöôi chòu anh höông tö nen giao duc nay. Ño chính la nhöng ngöôi co ban cau nao phai phat trien manh hôn la nao trai nhöng lai khong ñöôc nen giao duc nha tröông chap nhan nhö mot *gia trò trí tue* can ñöôc phat huy.

Mot vai con so thong ke ve nganh giao duc Hoa Ky sau ñay se cho thay ro nhöng anh höông tieu cöc cua mot nen giao duc qua thien ve nao trai:

- Tæ le bo hoc ô tröông trung hoc ña ñat tôi mot con so kæ luc: 50%. Con so 50% nay lai nam trong so nhöng HS ñöôc ñanh gia la co nang khieu va tai nang nhat.

- Hien nay, hang nam co khoang 750.000 HS tot nghiep trung hoc co the coi la that hoc hay mu chö, trong ño co nhöng em tham chí khong ñoc ñöôc bang tot nghiep cua chính mình. Con so 20% la tæ le mu chö ô ngöôi lôn ña tac ñong nghiem trong ñen toan bo khu vöc kinh doanh va cong nghiep.

- Theo mot nghien cöu cua chính phu My trong nam 1987, ñoi chieu trình ño cua HS tot nghiep tru ng hoc cua mot so nöôc tien tien, co ñen 96% so HS ca Nhat, Ñöc, Lien Xo (cu) ñat möc ñiem chuan trong cac mon toan hoc va khoa hoc trong khi chæ co 6% hoc sinh Hoa Ky vöôt qua möc ñiem nay.

- Tæ le HS bo hoc ngay cang cao, nan mu chö, va nhöng HS khong ñu nang löc lam cho quoc gia nay thiet hai ñen 84 tæ ño la moi nam, bao gom cac dòch vu xa hoi, cac toi ac lien quan ñen ma tuy, cac khoan thue. Vò trí ñöng ñau the giôi ve mat cong nghe cua Hoa Ky ñang ngay cang bò ñe doa bôi sö sa sut cua he thong giao duc.

Ve nguyen nhan, co the noi rang, ben canh cac nguyen nhan van hoa, xa hoi khac, yeu to lôn nhat gay ra sö gia tang tæ le bo hoc trong nen giao duc Hoa Ky chính la vì he thong giao duc nay ña khong the nhan ñònh va ñap öng ve mat cau truc nhöng khac biet cô ban giöa cach hoc cua nhöng HS co ban cau nao phai hoat ñong troi hôn va cach hoc cua nhöng HS nghieng ve hoat ñong nao trai. Trong khi ño, he thong giao duc truyen thong ve cô ban la cua he thong nao trai, do ño chæ nhöng HS co thien höông hoat ñong nao trai môi gap nhieu thuan lôi trong he thong giao duc nay va ngöôc lai, ñoi vôi nhöng HS co thien höông hoat ñong nao phai, that bai trong hoc tap hoac khong thích nghi ñöôc vôi moi tröông giao duc cua nao trai la mot le ñöông nhien. Nhöng, ve mat khoa hoc cung nhö ñao lí, khong the qui trach nhiem ve sö "that bai" hoac "khong the thích nghi" nay cho chính ban than HS co öu the vöôt troi ve nao phai, ma phai tìm thay nguyen nhan cua van ñe ô chính ban than cua nen giao duc, ô cau truc chöông trình va phöông phap giao duc khong tính ñen nhöng khac biet co tính chat ñac thu giöa cac ñoi töông giao duc khac nhau, ñac biet la ve tam sinh lí va hoat ñong chöc nang cua he than kinh cao cap.

Do khong thích hôp vôi he thong giao duc thien ve nao trai, nhöng HS nao phai nay, cho du co rat thong minh va sang tao, van bò xem la "cham hieu" hoac "khong co kha nang hoc tap" va thöông bò gat sang mot ben, va neu khong may man nöa, se trô thanh ke ñöng ben le cua qua trình phat trien giao duc. Ñe phan öng lai vôi sö "that bai giao duc" gia tao ño, mot so HS trô nen pha phach, gay roi, va mot so khac tin rang he thong giao duc la hoan toan ngô ngan va vo ích, tö loai mình ra khoi cuoc chôi hoac bo hoc hoan toan. Dung theo hình anh so sanh cua A.W.Munzert,

nhöng HS nao phai nay giong nhö mot chiec coc tron nhöng lai bò co ñong vao mot cai lo vuong hoac qua lôn hoac qua nho ñoi vôi ho.

Tac gia cung ña ñöa ra mot thí du ñe minh hoa sö khac biet cô ban trong cach hoc giöa HS nao trai va HS nao phai. Chang han nhö trong mot lôp hoc toan, thay giao viet len bang mot bai toan va mot loat cac ñap so co the. Mot HS co nao phai phai troi hôn se nhanh chong chæ ngay vao ñap so ñung. Nhöng khi thay giao yeu cau trình bay cach tìm ñap so, HS ño se khong the giai thích ñöôc. Bang tröc cam, no biet rang ño la ñap so ñung. HS nay nam lay tong the bai toan va bang tröc giac nhan ra ñap so ñung nhöng khong the giai thích qua trình, hoac neu co giai thích thì cung rat lung tung, roi ram, kho hieu. Do ño, thay giao ket luan rang no chæ "ñoan mo" va "an may" chö khong co kha nang giai toan mot cach ro rang, lo gích va mach lac nhö nhöng HS thuan ve nao trai. HS thuan ve nao trai co xu höông dien giai sö vat theo trình tö cac chi tiet trong khi HS thuan ve nao phai lai co xu höông nam tron toan the mot khai niem, sau ño môi ñi ngöôc lai va mo xe cac thanh phan cua van ñe.

Ñi tìm mot cô sô khoa hoc giai phap "giao duc toan dien"

Giong nhö trong lanh vöc "y hoc toan nang" (holistic medicine), mot quan niem y hoc xem con ngöôi la mot thöc the toan dien khong the chia cat (whole person) va moi phöông phap ñieu trò phai nham ñen cai toan the ño chö khong chæ tap trung vao viec chöa trò trieu chöng ñôn thuan cua mot thö benh, giao duc toan dien cung ñoi hoi tröôc het ve mat tö töông phai xem con ngöôi nhö mot thöc the ña hôp, khong thuan nhat ve mat cau truc xa hoi cung nhö tinh than. Do ñoi töông co tính chat phöc hôp nhö the nen cac phöông phap giao duc cung phai het söc ña dang, uyen chuyen va co kha nang phu hôp vôi nhieu ñoi töông khac nhau.

Trong mot cong trình nghien cöu noi tieng cach ñay hôn 20 nam, nha than kinh hoc Roger Sperry (ñöôc giai thöông Nobel 1981), bang nhöng thí nghiem va nghien cöu ve nhöng ngöôi ñöôc chia tach nao (split-brain subjectsd) ña chöng minh mot cach khoa hoc rang hoat ñong chöc nang cua hai ban cau nao la khac biet nhau. That ra, tröôc Sperry, ña co nhieu tac gia khac nhau thuoc cac lanh vöc tam lí, than kinh, ngon ngö (ñac biet la ngon ngö – than kinh hoc) ña trình bay döôi hình thöc nay hoac hình thöc kia mot lí thuyet ñònh bien (lateralization) ve nao theo ño vò trí cua sö ñònh bien khac nhau se dan ñen nhöng hoat ñong chöc nang khac nhau. Cung vôi lí thuyet ñònh vò (localication), lí thuyet ñònh bien nay ña gop phan quan trong vao viec lam sang to cac hoat ñong chöc nang cua nao noi chung cung nhö cua töng bo phan, töng vung tren nao noi rieng.

Ngay nay, mac du chöa ñöôc tat ca cac nha khoa hoc tan ñong, lí thuyet ve sö chuyen biet hoa cua hai ban cau nao (ma co tac gia goi la hai loai trí tue khac

nhau) ña ñöôc khoa hoc thöc nghiem chöng minh la co cô sô va sö kham pha nay co mot tam quan trong lôn lao trong lanh vöc giao duc, buoc chung ta phai suy nghó lai ve viec xay döng phöông trình va phöông phap giao duc trong nha tröông. Kham pha nay cung cho thay cai ma chung ta thöông goi la "trí thong minh" khong phai la mot khai niem ñôn nhat, co the xac ñònh mot cach ñôn gian bang nhöng thong so ñònh san. Noi cach khac, khong phai chæ co mot loai trí thong minh duy nhat co the ap dung cho nhieu lanh vöc khac nhau, ma trong thöc the la co nhieu loai trí thong minh khac nhau, ít nhat la hai loai trí thong minh cô ban ma ñai dien la hai ban cau nao trai (töông tröng cho trí thong minh lí trí cua phöông Tay), "Western rationality) va ban cau nao phai (töông tröng cho trí thong minh cam xuc cua phöông Ñong).

Sö khac biet cô ban cua cac hoat ñong chöc nang giöa nao trai va nao phai co the ñöôc tom tat nhö sau:

Ban cau nao trai	**Ban cau nao phai**
- Thôi gian	- Khong gian
- Trí nhô	- Tröc giac
- Lôi noi	- Ngoai cam
- Ngon ngö	- Tình cam
- Con so	- Thai ño
- Tính toan	- Phoi hôp cua cô the
- Sap xep	- Nang löc thò giac
- Noi ket	- Nghe thuat
- Tuyen tính, tuan tö	- Phi tuyen tính, tan man
- Phan loai	- Cô trí
- Lí luan	- Nhòp ñieu, am nhac
- Phan tích	- Tong hôp
- Cu the	- Tröu töông
- Bat chöôc	- Sang tao

Sö chuyen mon hoa chöc nang noi tren khong co nghóa la moi ban cau nao ñeu hoat ñong ñoc lap vôi ban cau kia. Thöc te, trong moi ban cau nao co mot vung nho hoac thö yeu co the ñam nhan cac chöc nang cua nöa nao ben kia. Thí du nhö mot so hoat ñong ngon ngö co the ñöôc qui tu ve nöa nao phai, va mot so hoat ñong thò giac – khong gian co the ñöôc qui tu ve nöa nao trai... Noi chính xac hôn, mac du moi nöa nao co cac hoat ñong chöc nang khac biet nhau, nhöng khi tien hanh cac hoat ñong trí tue noi chung thì ca hai ban cau nao ñeu ñong thôi hoat ñong töông tac vôi nhau, va moi ben ñeu ñong gop "phan rieng" cua mình vao ket qua chung cua tien trình nhan thöc. Nha tam lí hoc Levy ña ñöa ra mot thí du sau ñay: Khi chung ta ñoc mot cuon truyen (tieu thuyet hoac truyen ngan), ban cau nao phai ñong vai tro ñac biet la giai ma thong tin thò giac, duy trì cau truc toan the cua cau truyen, thöông thöc noi dung cam xuc hoac co tính chat khoi hai cua cau truyen, rut ra ñöôc y nghóa tö nhöng lien töông trong qua khö cung nhö hieu ñöôc y nghóa cua cac an du. Cung luc ño, ban cau nao trai ñong vai tro giai ma cu phap, ngö am hoa chö viet va rut ra y nghóa tö nhöng moi quan he phöc hôp trong cu phap va cac khai niem ve tö. Noi tom lai, khi mot hoat ñong trí tue xay ra thì khong phai chæ co mot ban cau nao duy nhat tham gia ma luon luon co sö phoi hôp vôi nhöng tæ le chöc nang khac nhau cua ca hai ban cau nao.

Nhö vay, can cö vao tính chat töông tac trong hoat ñong cua hai ban cau nao

nhö vöa noi tren, co the noi rang mot chöông trình va phöông phap giao duc thien han ve nao trai nhö ñang ñöôc ap dung rong rai ô nhieu nen giao duc cua cac nöôc tren the giôi khong chæ co hai cho nhöng HS troi ve nao phai ma con bat lôi cho chính nhöng HS thuan ve nao trai vì ban cau nao phai cua ho khong co cô hoi phat trien can bang vôi ban cau nao trai von rat manh cua ho. Ño la lí do giai thích tai sao co nhieu ngöôi cho rang nen giao duc hien nay la mot nen giao duc mat quan bình. Nhö vay, sö lan at cua ban cau nao nay so vôi ban cau kia phan lôn la do ket qua cua viec hoc tap va ren luyen trí tue chö khong phai do gien di truyen.

Ñe ket luan, co the noi rang mot giai phap giao duc ñöôc goi la "toan dien" phai la mot giai phap co tính ñay ñu ñen sö phat trien ñong bo cua ca hai ban cau nao va ñac biet phai tính ñen nhöng ñac ñiem vöôt troi cua mot ban cau nao nay so vôi ban cau nao kia cua töng ñoi töông HS khac nhau. Noi cach khac, phai co cach ñanh gia hôp lí hôn va khoa hoc hôn ve cai goi la sö "thanh cong" hay "that bai" trong hoc tap cua töng ñoi töông HS cu the, nghóa la khong the xay döng mot tieu chuan ñanh gia chung cho tat ca cac ñoi töông HS khac nhau.

Phöông phap giao duc danh cho nhöng hoc sinh co tö duy nao phai troi hôn

Theo ñe xuat cua A.W.Munzert, ñe toi ña hoa chat löông hoc tap, nhöng HS co nao phai troi hôn can phai trai qua tat ca cac giai ñoan hoc tap nhö sau:

- *Giai ñoan 1: Nhap dö lieu*

Giai ñoan nay co the ñöôc thöc hien bang ba kenh la nghe, nhìn va ñoc. Phai bao ñam tat ca cac kenh ñeu ñöôc sö dung het cong suat cua no nham mot khoi dö lieu toi ña va chính xac ñöôc "nhap" vao trong bo nao cua HS. Tuy theo töng ñac ñiem cua ñoi töông HS (thí du ñoi vôi HS thuan ban cau nao phai, con ñöông "ñoc" to ra co hieu qua nhat) ma ap dung nhöng bien phap nhap dö lieu thích hôp nhat.

- *Giai ñoan 2: Xö lí dö lieu*

Kinh nghiem cho thay viec xö lí dö lieu giöa HS nao trai va HS nao phai la hoan toan khac nhau. Khac vôi HS nao trai thöông xö lí chi tiet hoac bo phan tröôc roi môi ñi ñen toan the sau, HS nao phai lai xuat phat tö toan the va he thong tröôc roi sau ño môi ñen phan tích chi tiet va bo phan. Ô HS nao phai, tö duy he thong thöông noi troi hôn, do ño ngöôi day phai nam lay ñac tröng nay ñe co the giang day mot cach hieu qua nhat. Kha nang xö lí dö lieu bang tröc cam cua HS nao phai cung thöông hay xay ra.

- *Giai ñoan 3: Xuat dö lieu*

Neu ô HS nao trai dö lieu ñöôc tai hien trong giai ñoan 3 nay thöông khong khac nhieu so vôi dö lieu ñöôc nhap vao trong giai ñoan 1 thì ô HS nao phai khoi dö lieu trong giai ñoan 3 nay thöông ñöôc bo sung them nhieu thong tin mang ñam dau an chu quan cua tac gia. Con ñöông xuat dö lieu thöông ñöôc dung nhieu nhat la noi va viet ben canh cac hoat ñong ngoai ngon ngö khac.

Ve mat qua trình, mot nen giao duc ñöôc goi la toan dien phai bao gom ñay ñu ca 3 giai ñoan noi tren, ñac biet phai het söc chu trong ñen giai ñoan thö 3 la giai ñoan phan anh nhöng gì ña xay ra trong hai giai ñoan tröôc. Neu chæ ñi qua hai giai ñoan ñau thì tæ le löu giö thong tin chæ ô vao khoang 20% va ñay chính la tình trang chung cua nen giao duc hien nay. Ngöôc lai, ô nhöng HS tham gia ca 3 giai ñoan va ñac biet la hoan thanh tot nhöng yeu cau ñat ra trong giai ñoan 3 (nhö thao luan, soan bai...) thì tæ le löu giö thong tin co the len ñen 90%.

Y nghóa ñac biet cua phöông phap hoc ba giai ñoan nay la giai ñoan ba (xuat dö lieu) cho phep HS co nao phai troi hôn co cô hoi ñöôc thao luan, ñieu can thiet song con ñoi vôi ho.

Nhöng phöông phap ba giai ñoan nay thöông rat kho ap dung ô nhöng lôp hoc co so löông HS kha ñong, va ñe cai thien tình trang nay, chung ta phai cau truc lai he thong giao duc mot cach sau sac va ñau tö lôn hôn cho giao duc ñe ñat ñöôc tæ le GV/ HS mot cach hôp lí hôn. So mon hoc can phai ñöôc giam bôt ñe tang chat löông hoc tap nhieu hôn nhô ap dung cac phöông phap giao duc thích hôp.

Phöông phap giao duc nhö vay khong chæ lam giam tæ le HS co tö duy nao phai troi bo hoc ma con thuc ñay nhanh hôn toc ño hoc cua HS co tö duy nao trai troi.

Ñi tien phong ap dung phöông phap giao duc nay la tröông ñai hoc Hawthorne tai thanh pho Salt Lake. Nam 1986, tröông ñai hoc Hawthorne ña ap dung rat thanh cong chöông trình 2+2. Hoc sinh trung hoc ña hoan tat lôp 10 ñöôc phep ñang ky thi vao mot tröông ñac biet ket hôp ca trung hoc lan cao ñang hai nam vôi phöông phap ba giai ñoan nhö ña mo ta tren. Trong mot chöông trình hai nam, HS khong chæ hoan tat chöông trình trung hoc ma con ñat tôi cap cao ñang 2 nam. Ô ñay, HS ñöôc xep vao nhöng lôp nho tö 10 ñen 12 em chung quanh mot ban hoi nghò theo kieu hoi thao chuyen ñe cua SV sap tot nghiep. Trong khong khí hoc tap co tính chat dan chu va tö do nay, HS ñöôc quyen tham gia sau sac vao qua trình day hoc, co the noi len bat cö nhöng gì cac em nghó trong ñau ma khong sô bat cö mot sö chæ trích hay phe bình nao. Cö moi giô hoc trong lôp ñoi hoi tö hai ñen ba giô nghien cöu ngoai lôp. Moi hoc ky, HS chæ hoc hai mon nhöng rat chuyen sau va mon hoc ñöôc hoan tat ngay trong hoc ky. Qua ba hoc ky mot nam, HS hoan tat ñöôc sau mon hoc. Moi bai giang ñeu ngang vôi trình ño ñai hoc. Ket thuc moi mon hoc, HS phai trai qua mot ky thi trình ño cap quoc gia. Gan 80 % so HS ñang kí theo chöông trình nay luc ban ñau la nhöng HS nao phai troi hôn va ña bo hoc hoac ñang gap nguy cô that hoc. Nhieu em tröôc ñay la HS ñöng hang C, D hoac tham chí F trong tröông trung hoc. Vay ma chæ sau mot thôi gian ngan, vôi phöông phap giao duc môi, cac em ña tien bo vöôt böc, nhö bang thong ke sau ñay cho thay.

(xem tiep trang 12)

ÑAO TAÏO GIAO VIEN CHO SÖÏCONG BANG XA HOI VA ÑA DAÏNG VE VAN HOA

Ô bat cö nôi nao tren the giôi, giao vien ngay nay ñang phai ñoi dien vôi nhöng nhiem vu het söc phöc tap trong moi tröông toan cau hoa. Ban tin Tö lieu Tham khao Giao duc Quoc te xin giôi thieu quan ñiem ve van ñe nay cua ba Anne Hickling-Hudson, giang vien cao cap Tröông Ñai hoc Ky thuat Queensland (Uc), chu tòch Uy ban Quoc te cua Hiep hoi Giao duc So sanh (WCCES).

Trong so nhöng nhiem vu phöc tap ma cac nha giao phai ñöông ñau, han la ho phai nhan thay chu nghóa phan biet chung toc va chu nghóa dò chung ve van hoa la nhöng löc can manh me nhat ñoi vôi viec giang day cua ho va viec ñöa ra mot chöông trình nham ñoi pho mot cach sang tao vôi nhöng tö töông va thoi quen bao thu trong van ñe chia se cac gia trò va nhìn nhan the giôi theo nhieu cach khac nhau. Hôn nöa, cac nha giao duc khong the hoat ñong co hieu qua ma khong co nhöng hôp tac ña phöông. Ñieu nay cho phep ho thu hut nhöng ky nang cua phu huynh hoc sinh va cua cong ñong xa hoi ñe ho trô cho sö ña dang hoa chöông trình hoc, khang ñònh sö ña dang hôn la lô ñi hay lam giam gia trò cua no, va cai thien moi quan he xa hoi giöa cac hoc sinh vôi nhau.

Khong may la nhieu chöông trình ñao tao giao vien lai het söc yeu kem trong viec chuan bò cho sinh vien sö pham giai quyet nhöng nhiem vu phöc tap cua viec giang day trong moi tröông ña van hoa. Ñe tuyen chien vôi chu nghóa vò chung, chöông trình ñao tao giao vien ña van hoa se phai day quan ñiem phe phan van hoa ñe giup cho sinh vien nhan thöc ñöôc rang con ngöôi cua tat ca moi nen van hoa ñeu co cho manh va cho yeu, cung moi ngöôi ai cung ñeu hoat ñong trong vong nhöng cach nhan thöc cu the cua dan toc mình. Chung ta la mot phan cua ngoi lang toan cau theo nghóa cua giao thoa van hoa hien ñai, va nhöng nen van hoa ña dang se lam phong phu sö hieu biet cua chung ta ve the giôi. Tat ca moi nen van hoa ñeu kho tranh khoi nhöng ñong löc lam thay ñoi. Ngöôi ta cam thay tö tin hôn khi nhöng thanh töu hoac ve ñep cua nen van hoa cua mình ñöôc khang ñònh, cung nhö khi ho ñöôc ñao tao ñe giai quyet nhöng mau thuan.

Ñe co the thiet ke va tien hanh nhöng chöông trình ñao tao giao vien ña van hoa, cac nha giao duc can thöc hien nhöng nhiem vu sau:

- *To chöc nhöng khoa hoc co cap bang ñe nghien cöu ña van hoa trô thanh mot yeu cau bat buoc*. Tri thöc va quan ñiem ña van hoa khong the chæ la mot hai mon tö chon trong chöông trình ñao tao giao vien, ma phai ñöôc ñay manh trong moi thanh to cua chöông trình giao duc sö pham, trong mon chuyen nganh cung nhö trong cac mon chung nhö tam ly va giao duc hoc, va trong ca hoat ñong thöc tap.

- *Lien ket lòch sö cua cuoc song vôi nhöng phan tích xa hoi va thiet ke chöông trình hoc*. Chung toi ñe nghò sinh vien sö

pham phan anh mot cach sau sac ban chat tö nhien cua nhöng kinh nghiem van hoa sinh ñong thong qua viec nghien cöu chính tö truyen cua mình hoac tieu sö cua ngöôi khac. Ho ñöôc day öng dung cach phan tích xa hoi thôi hau thöc dan vao lòch sö cuoc song, ñe phan anh qua trình lòch sö cua sö hình thanh van hoa. Ñay se la nen tang ñe luyen tap sö nhay cam sö pham ve van hoa trong töông lai.

- *Xay döng nhöng cach nhìn nhieu chieu trong cac chöông trình nghien cöu sau ñai hoc*. Trong nhöng chöông trình ñao tao thac só va tien só, can phat trien nhu cau ve giang day ña van hoa va linh hoat, tuyen chien vôi nhöng nghien cöu theo chu nghóa thöc chöng hep hoi thöông loai trö nhöng tri thöc sau sac cua nhöng nen van hoa khong phai la van hoa phöông Tay. Tesdale[1] ña ñöa ra mot ví du thu vò ve chöông trình ñao tao thac só giao duc do mot nghien cöu sinh ngöôi ban ñòa thuoc phía Tay nöôc Uc thöc hien sau khi co lay bang ñai hoc thö nhat ve nghe thuat ao. La mot nghe só ngoai hang, y töông cua co tuon chay qua cay co ve manh me hôn nhieu so vôi qua nhöng gì co noi hoac viet. Co ñöôc phep "ve" ly thuyet cua mình tren mat vai, cung vôi nhöng phan anh bang van viet cua co ve nhöng nghien cöu thöc ñòa thöc trang giao duc cua vung ñat ma co sinh tröông. "Ket qua cuoi cung la mot bao cao nghien cöu het söc ñoc ñao va manh me ve nen giao duc cua nhöng ngöôi ban ñòa Uc tre tuoi" (Tesdale, 2002).

- *Xay döng moi quan he hôp tac giöa tröông sö pham vôi nha tröông pho thong, vien chöc chính phu va nhöng to chöc khac trong cong ñong*. Ky nang giao tiep ña van hoa co the ñöôc ñay manh thong qua quan he cong tac. Chang han, nha nöôc, cong ñoan giao vien va nha tröông ô Queensland (mot bang cua nöôc Uc) ña hôp tac ñe to chöc mot hoi thao hai ngay ve van ñe chong phan biet chung toc, ño la nôi cac nha giao co the chia se y kien cua mình qua viec phan tích chu nghóa phan biet chung toc trong giao duc. Nhô ño ho co the tìm ra giai phap ñe giai quyet nhöng van ñe lien quan ñen chung toc va van hoa trong chính tröông mình.

Tö quan ñiem thôi hau thöc dan, cac nha giao co the cho rang nhu cau ñöôc chuan bò cho nhöng moi quan tam co tính toan cau se ñat lôi ích sinh thai va van hoa xa hoi cua hanh tinh nay len tren nhöng muc tieu ñöôc quan niem mot cach chat hep cua moi quoc gia. Quan ñiem hau thöc dan hay la hau hien ñai (post-colonial/postmodern perspectives) trong chöông trình giao duc se xay döng tren chu nghóa ña van hoa. Giao vien va hoc sinh ñeu can hoc cach nhìn nhan van ñe va tham gia vao cac moi quan he theo quan ñiem ña phöông. Sinh vien sö pham va giao sö höông dan cua ho se khong chæ thöc hien mot cuoc hanh trình cong tac trong viec tuyen truyen tích cöc cho sö phe phan xa hoi-van hoa, ma con hoc cach tiep nhan va nam giö nhöng nguyen tac xö the toan cau môi, coi nhöng nguyen tac ño nhö la mot phan nhöng gì xac ñònh nen hình anh cua chính mình.

Anne Hickling-Hudson
TS. Phaïm Thò Ly dòch
Nguon: IIEP Newsletter, September 2003

[1] Tesdale, G.R(2002)"Tension between the local and the global: the challenges for international educators", Bao cao chính tai Hoi nghò hang nam lan thö 13 cua Hiep hoi Giao duc Quoc te, thang 12, tai Tasmania.

Allan Luke: Kien truc sö cua qua trình cai cach giao duc ô Uc

La mot nha giao duc Uc noi tieng hoat ñong ô bang Queensland, Allan Luke xuat than tö mot nguon goc rat ña dang ve mat van hoa: lôn len trong cong ñong ngöôi Hoa ô thanh pho Los Angeles (My) trong thap nien 50, sau khi tot nghiep tieng Anh tai bang California, Allan Luke chuyen ñen Canada ñe day hoc trong cac tröông tieu hoc va trung hoc ô ñay, roi sau ño trô ve ñai hoc Simaon Fraser ñe hoan thanh bac sau ñai hoc. Chính tai ñay, ong ña bao ve thanh cong luan an tien só cua mình va ngay nay ngöôi ta con nhac ñen luan an ño nhö mot cong trình khai pha ñau tien ve mot lanh vöc töông ñoi con môi me trong he thong cac khoa hoc ve giao duc: xa hoi hoc ve giao duc cac ky nang ñoc va viet (the sociology of literacy education). Allan Luke quan niem bat cö mot nen giao duc nao, khong phan biet giôi tính, ñòa lí, chung toc, van hoa, du ño la giao duc tri thöc hay giao duc ñao ñöc, cung ñeu phai lay sö ñoc va sö viet lam can ban va ñay chính la mot lanh vöc can phai quan tam nhieu nhat khong phai chæ tren bình dien thöc tien ma con ca ve mat nghien cöu khoa hoc. Ong cho rang trong mot the giôi ñang bò bao hoa bôi cac phöông tien thong tin va an loat nhö hien nay, thì viec day cho tre em mot "khoa ñoc – viet co tính chat phe phan" (critical literacy) la mot ñieu can thiet ñe cho cac em co the tö mình ñònh höông ñöôc trong mot the giôi luon luon co nhieu sö thay ñoi. Do bôi co nhöng ñong gop to lôn trong lanh vöc nay, ong ña ñöôc Hiep hoi quoc te ve ñoc (International Reading Association) tuyen döông nhö la mot trong nhöng ngöôi ñi tien phong va co nhöng cong trình nghien cöu sau sac ve van ñe nay.

Nam 1984, cung vôi gia ñình, Allan Luke di cö tôi Uc va tham gia giang day ô ñai hoc James Cook tai mien bac bang Queensland trong mot thôi gian kha dai la 10 nam. Ô ñay ong cung tham gia vao chöông trình ñao tao giao vien cho ngöôi ban xö la nhöng ngöôi ña ñònh cö tö lau tren vung ñat nay. Nam 1996, ong gia nhap vao tröông ñai hoc noi tieng Queensland va trô thanh mot trong nhöng nha giao duc hoc co nhieu cong trình nghien cöu khoa hoc nhat. Ong ña viet 13 quyen sach khac nhau vôi mot noi dung phong phu, bao gom tö cac van ñe day ñoc day viet, phan biet chung toc cho ñen nhöng van ñe nhö hoach ñònh ngon ngö va chính sach giao duc. Ong ñöôc cö lam khoa tröông khoa giao duc thuoc tröông ñai hoc Queensland ñong thôi cung la co van tröông ve giao duc cho bo tröông giao duc bang Queensland.

Trong cac nam 1999-2000, vôi tö cach la pho tong giam ñoc ve giao duc cua bang Queensland, Allan Luke la mot trong nhöng kien truc sö chính cua hang loat cac cuoc cai cach giao duc quan trong va nhöng cuoc cai cach nay va ñang co mot

tac ñong kha sau ñam ñoi vôi cac tröông hoc ô bang Queensland noi rieng va ca he thong giao duc cua Uc noi chung. Noi bat nhat trong cac cuoc cai cach giao duc ô bang Queensland va mot dö an ñöôc goi la "Can ban môi" (New basics) ñang ñöôc thö nghiem tai 59 tröông hoc. Dö an "New basics" nay bao gom bon chöông trình giao duc ma hoc sinh can phai trai qua ñe co the thích öng va phat trien ñöôc trong thôi ñai hien nay. Ño la nhöng chöông trình ve:

* Hoc ñe hieu biet ve chính ban than mình va hieu ñöôc lam the nao ñe co the thích hôp vôi the giôi hien ñai.

* Hoc cach giao tiep va truyen thong vôi nhau

* Hoc ñe hieu biet quyen lôi va trach nhiem cua ban than mình

* Hoc ñe co kha nang mo ta, phan tích va tac ñong len the giôi ô chung quanh mình.

Ñiem cot loi trong dö an nay la tö töông cho rang hoc sinh can phai thöc sö dan than vao nhöng van ñe co tính chat thöc tien hoac lí thuyet va ño la nhöng van ñe co kha nang lien ket HS vôi the giôi ben ngoai, nhöng van ñe khong bò giôi han bôi cac ranh giôi chat hep cua cac bo mon khoa hoc. Ñe phöông phap day hoc co hieu qua nhöng hoc sinh thuoc the he môi co tính chat "hau hien ñai", nhöng hoc sinh biet ro ve mot chöông trình am nhac tren TV hôn la ve tac gia Shakespeare. Cung can phai ñac biet chu y ñen tính ña dang cua ngöôi hoc, ñac biet la ñoi vôi mot quoc gia ña van hoa nhö Uc.

Allan Luke cung la ngöôi ñe xöông mot phöông phap giao duc ñac biet nham giai quyet tình trang qua tai cua chöông trình giao duc. Ño la phöông phap ma ong goi la "ít la nhieu" (less-is more approach) theo ño nha tröông can phai tö bo loi day tham lam kien thöc, om ñom va nhoi nhet moi thö ma khong kiem nghiem xem nhöng thö ay co thöc sö la can thiet cho HS hay khong. Theo ong, can phai can cö vao nhöng muc tieu môi cua nen giao duc va nhöng ñac tröng cua thôi ñai hien nay ñe tinh loc nhöng kien thöc ñang ñöôc giang day trong nha tröông hien nay, va ñieu chu yeu la phai day theo chieu sau ñe co the ñat ñen hieu qua giao duc ô möc cao nhat. Day ít, hoc ít nhöng day va hoc co chieu sau thì ñieu ño bao giô cung tot hôn la day hoc om ñom ñu moi thö kien thöc nhöng lai hôi hôt, nong can hoac chæ co tính chat hình thöc. Nhöng cuoc cai cach giao duc nham giam tai khoi löông kien thöc trong cac chöông trình giao duc ñöôc thöc hien ô mot so nöôc Chau A (Han Quoc, Thai lan…) trong thôi gian gan ñay cung ña ñi theo chieu höông nhö Allan Luke ña ñe nghò.

Do nhöng ñong gop quan trong vao tien trình cai cach giao duc ô Uc, nam 2003, Allan Luke ñöôc tang thöông huy chöông giao duc Uc va ñöôc tap chí "The Bulletin" bau la mot trong 100 nhan vat loi lac nhat cua nöôc Uc trong nam 2003.

TS. Nguyen Ngoc Thanh *dòch*
(Nguon: The Bulletin with Newsweek, 28/10/2003)

(tiep theo trang 7)

Ngay nay, nhöng HS troi nao phai ña qua chöông trình cua ñai hoc Hawthorne ñang thöc sö ñat nhöng kæ luc quoc gia. Khong chæ nhieu em trong so nay ñat ñiem tren 50% cua cac ky thi tot nghiep ñai hoc ma 95% so HS nay ñang hoan tat chöông trình vôi ñiem so trung bình tö 3 ñen 4 tren thang ñiem 5.

Cac ket qua cua Hawthorne co y nghóa ñac biet ñoi vôi he thong giao duc Hoa Ky va cung cap mot cach giai quyet van ñe bo hoc cua nhöng HS troi nao phai va sö xuong cap cua he thong giao duc. Chöông trình ña tien hanh nam nam chöng minh rang chung ta co the "cöu" ñöôc nhöng HS troi nao phai tai nang va sang tao bang cach sö dung phöông phap giao duc co gia khoa hoc nay trong tröông trung hoc.

Mon	Van minh phöông Tay	Luan van	Khoa hoc nhan van
Thang ñiem quoc gia	20-80	20-80	200-800
Ñiem ñau ky	29	31	270
Ñiem theo thang ñiem 100 cap quoc gia	1	4	1
Ñiem cuoi ky	57	51	547
Ñiem theo thang ñiem 100 cap quoc gia	75	53	84
So phan tram tang cua ñiem thi	97%	65%	103%
So ñiem tang theo thang ñiem 100	74	13	83

TS. Nguyen Ngoc Thanh tong thuat tö:

- Alfred W.Munzert: 4 trac nghiem kiem tra trí thong minh (2003)
- Rita L. Atkinson: "Nhap mon tam lí hoc" (Introduction to Psychology, 1993)
- Howard Gardner: "Nghe thuat, tam thöc va nao" (Art, mind and brain, 1982)

Tö lieu Tham khao Giao duc Quoc te mong nhan ñöôc sö cong tac ve bai vô, thong tin va nhan xet gop y cua can bo, giao vien va sinh vien trong tröông.

Moi thö tö, bai vô xin lien lac :
Trung tam Nghien cöu va Giao löu
Van hoa Giao duc Quoc te
Vien Nghien cöu Giao duc (Ñai Hoc Sö Pham TPHCM)
Ñòa chæ : 280 An Döông Vöông, Quan 5, TPHCM, Viet Nam
ÑT: 8355100 Fax : 8393883 E-mail : ciecer@hcm.vnn.vn
Website : www.ciecer.org

LÖU HANH NOI BO